

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه اجازه مشارکت دولت جمهوری اسلامی ایران

در برنامه صندوق بین‌المللی پول جهت کاهش فقر و ارتقای رشد (PRGT)»

مقدمه

صندوق بین‌المللی پول یک سازمان اقتصادی جهانی است که در سال ۱۹۴۴ براساس موافقتنامه برتن وودز تأسیس و از سال ۱۹۴۶ به‌عنوان یک نهاد سازمان ملل آغاز به کار کرد. در سال‌های اخیر صندوق به منظور تأمین مالی اعضایی که با مشکلات اقتصادی مواجهند و همچنین کمک به جوامع در حال توسعه برای رسیدن به ثبات اقتصادی و کاهش فقر فعالیت‌های خود را گسترش داده است. اقدامات فوق از طریق نظارت بر اقتصاد ۱۸۸ عضو خود و اعلان هشدار نسبت به خطرات پیش رو و ارائه مشاوره؛ پرداخت وام به کشورها در شرایط سخت و مشاوره‌های تکنولوژیکی و بهبود مدیریت اقتصادی است. کشورها مبتنی بر مقیاس اقتصاد خود به پرداخت حق عضویت اقدام می‌نمایند. حق عضویتی که قدرت رأی ایجاد می‌کند به نحوی که هر ۱۰۰ هزار SDR (تقریباً ۱۵۰ هزار دلار) یک حق رأی ایجاد می‌نماید. لازم به ذکر است که ۷ کشور (آمریکا، انگلستان، فرانسه، آلمان، ایتالیا، چین و ژاپن)؛ حدود ۵۰ درصد آرا را در اختیار دارند. این در حالی است که ایران با ۱/۵ میلیارد SDR ۶۳ صدم درصد آرا را به خود اختصاص داده است.

مشخصات لایحه

دوره نهم - سال سوم

شماره ثبت:

۴۷۳

متن لایحه

به دولت اجازه داده می‌شود از طریق بانک مرکزی در برنامه کاهش فقر و ارتقای رشد (PRGT) که توسط صندوق بین‌المللی پول و در چارچوب اهداف اساسنامه آن صندوق اجرا می‌شود؛ مشارکت نموده و نسبت به تخصیص سهمیه تعیین شده توسط هیئت عامل صندوق از محل عواید متعلقه حاصل از فروش طلا جهت کمک به تأمین مالی کشورهای فقیر تا سقف ۱۶ میلیون دلار SDR (حق برداشت مخصوص) اقدام کند.

شماره چاپ:

۱۰۸۵

تاریخ چاپ:

۱۳۹۳/۴/۱۶

طرح کاهش فقر

طرح فوق در حمایت از فقیرترین کشورهای جهان به‌ویژه جنوب صحرائ آفریقا است. این اقدامات در پی بحران سال ۲۰۰۹ و آسیب جدی به این کشورها شروع شد. در ژانویه ۲۰۱۰، هیئت مدیره اجرایی صندوق بین‌المللی پول^۱ در چارچوب اساسنامه خود و با هدف کمک به رشد اقتصادی و ارتقای درآمد واقعی کشورهای فقیر «صندوق کاهش فقر و ارتقای رشد»^۲ را بنیان نهاد. در این صندوق هر کشور منطبق با سهمیه خود به تأمین مبلغ فوق اقدام می‌کند. تا سال ۲۰۱۳؛ ۱۵۱ کشور سرمایه خود را به طرح فوق منتقل نمودند.

معاونت پژوهش‌های

اقتصادی

دفتر: مطالعات اقتصادی

وظیفه اصلی این صندوق ارائه تسهیلات در قالب وام‌های بلندمدت بدون بهره به کشورهای کم‌درآمد است و وام‌ها پس از سررسید به این صندوق بازپس داده خواهد شد. اعضای صندوق بین‌المللی پول برای افزایش قدرت این صندوق در وام‌دهی بیشتر، از سهم خود از سود غیرمنتظره حاصل از فروش طلای صندوق بین‌المللی پول استفاده کرده‌اند و اکنون صندوق در انتظار پاسخ شورهای منجمله ایران است.

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۳۸۳۵

تاریخ انتشار:

۱۳۹۳/۵/۱۹

1. International Monetary Fund (IMF)

2. Poverty Reduction and Growth Trust (PRGT)

چنانچه که در مرحله اول ۷۰۰ میلیون SDR و مرحله دوم ۱/۷۵ میلیارد SDR به صندوق PRGT اختصاص یافت. سهم جمهوری اسلامی ایران در مرحله اول ۴/۴ میلیون و در مرحله دوم حدود ۱۱ میلیون SDR، در مجموع تقریباً معادل ۲۵ میلیون دلار (هر SDR تقریباً معادل ۱/۵ دلار) است. با توجه به عدم پاسخگویی ایران به صندوق در خصوص نحوه مشارکت، وجه مورد نظر به حساب SDR بانک مرکزی نزد صندوق بین‌المللی پول واریز شده است.

منافع و هزینه‌های مشارکت ایران در طرح فوق

براساس برخی شواهد تجربی آثار این کمک را می‌توان در کاهش فقر و افزایش رشد و مقاومت در برابر شوک‌های اقتصادی در کشورهای کم درآمد مشاهده کرد. از طرف دیگر ایران سرگروه برخی کشورهای فقیر در صندوق بین‌المللی پول بوده که ادعا می‌شود عضویت ایران در طرح فوق منجر به حفظ سرگروهی ایران در گروه فوق می‌شود که غالباً کشورهای عقب افتاده فقیر می‌باشند. این مورد تنها منفعت متصور و مورد تأکید برای شرکت در طرح فوق می‌باشد.

اما به این منافع ایرادهایی اساسی وارد است.

۱. آیا ایران خود نمی‌تواند با سازوکاری مناسب اقدام به وام‌دهی به کشورهای هدف فقرزدایی نماید که در راستای منافع ملی کشور باشد؟
۲. آیا اصولاً با وجود این همه فقیر در کشور (به بیان وزیر کار و تأمین اجتماعی؛ ۷/۵ میلیون فقیر در کشور وجود دارد) آیا سزاوار است که این پول و اعتبار را برای رفع فقر به دیگر کشورهایی که توسط صندوق اولویت‌بندی می‌شوند وام داد؟
۳. آیا این کار از منظر ترتب رسیدگی به فقرا از منظر آموزه‌های اسلامی سزاوار است؟
۴. آیا احتمال حذف ریاست ایران بر کشورهای (الجزایر، افغانستان، پاکستان، مراکش، تونس و غنا) که احتمالی ضعیف است و حتی در صورت قوی بودن نیز عوایدی برای کشور نداشته است، ۸۰ میلیارد تومان ارزش دارد؟
۵. از طرف دیگر ضرورت پرداختن به مقوله اقتصاد مقاومتی ایجاب می‌نماید که از این گونه سیاست‌های گشاده‌دستانه که عارضه کشورهای جهان سوم در دوران وفور درآمدهای ارزی است، اجتناب گردد تا پیام جدید در اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی به بدنه نهادهای اجرایی منتقل شود تا با نگاهی مقتصدانه و راهبردی قوام درآمدها و ثروت‌های کشور در نظر گرفته شود.
۶. تنها در یک صورت می‌توان با چنین امری موافقت داشت و آن به عدم توانایی ایران در استفاده از مبلغ فوق به‌دلیل شرایط تحریم باز می‌گردد که به نظر امری منتفی است، زیرا می‌توان لاقلاً حق عضویت را با آن پرداخت کرد و از خروج ارز از کشور اجتناب نمود.

جمع‌بندی

با توجه به آنکه این لایحه در سال ۱۳۹۰ تهیه شده و کشور در آن زمان دچار مشکلات ارزی حاد نبود و از طرفی ۷ کشور حدود ۵۰ درصد سهام و حق رأی صندوق را دارند که حضور ایران نیز چندان تأثیرگذار نخواهد بود و از طرف دیگر مشارکت در این طرح هیچ منفعت ملموسی (افزایش حق رأی و اخذ وام و...) ندارد و اتفاقاً وجود آشکار فقر در کشور ایجاب می‌کند که مبلغ فوق به‌گونه‌ای دیگر هزینه گردد. از طرف دیگر با توجه به ابلاغ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و ضرورت صرفه‌جویی ارزی؛ لذا تصویب این لایحه نه تنها نفع قابل‌ذکری نداشته، بلکه با توجه به اصل لزوم تخصیص بهینه منابع محدود، مخالف جهت‌گیری‌های اقتصاد مقاومتی نیز می‌باشد.

